

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ імені П. Л. ШУПИКА**

*С. Пустовіт, В. Мішалов, Н. Бойченко,
В. Зозуля, В. Березіна, Б. Остапенко, В. Кулініченко,
О. Карагодіна, Н. Коваленко*

ПРОТИДІЯ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї

Навчальний посібник

Рекомендовано Вченою радою Національної медичної академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика (протокол № 5 від 17.04.2017) як навчальний посібник для лікарів-інтернів, аспірантів, клінічних ординаторів, практикуючих лікарів.

Рецензенти:

Кисельов М., д.філос.н., проф., провідний науковий співробітник Інституту філософії НАН України;
Сидоренко Л., д.філос.н., проф., проф. кафедри філософії та методології науки КНУ імені Тараса Шевченка
Краснов В., д.мед.н., проф., зав. каф. педагогіки, психології, медичного та фармацевтичного права НМАПО імені П.Л. Шупика.

Автори:

Пустовіт С., д.філос.н., професор, завідувачка кафедри філософії НМАПО імені П.Л. Шупика (вступ, заключення, розділи 2, 4, 6);
Мішалов В., д.мед.н., професор, завідувач каф. судової медицини НМАПО імені П.Л. Шупика (розділ 5);
Бойченко Н., д.філос.н., професор кафедри філософії НМАПО імені П.Л. Шупика (розділи 2, 7);
Зозуля В., к.мед.н., доцент, начальник Житомирського обласного бюро судово-медичної експертизи (розділ 5);
Березіна В., к.філос.н., ст. викладач кафедри філософії НМАПО імені П.Л. Шупика (розділ 2, 6);
Остапенко Б., к.філос.н., доцент кафедри філософії НМАПО імені П.Л. Шупика (розділ 1);
Карагодіна О., д.мед.н., професор, зав. кафедри соціальної роботи та практичної психології Академії праці, соціальних відносин та туризму (розділ 3, 4);
Коваленко Н., асистент кафедри філософії НМАПО імені П.Л. Шупика (розділ 1).

Наукова редакція — Пустовіт С., д.філос.н., професор, завідувачка кафедри філософії НМАПО імені П.Л. Шупика; Киричок О., к.філос.н., доцент кафедри філософії НМАПО імені П.Л. Шупика

Літературна редакція — Киричок Н.

Протидія насильству в сім'ї. Навчальний посібник/С. Пустовіт, В. Мішалов, Н. Бойченко й ін. — Житомир : Вид. О. О. Євенок, 2017. — 80 с.

ISBN 978-617-7483-95-2

У навчальному посібнику представлені матеріали, що висвітлюють соціокультурні, філософські, психологічні, етико-правові, судово-медичні аспекти феномену насильства в сім'ї. Автори посібника пропонують аналіз етико-правових засад протидії насильству в сім'ї, філософських, психологічних та соціокультурних аспектів феномену насильства, основних чинників та психологічних особливостей насильства в сім'ї, психологічно-поведінкових аспектів насильства щодо дітей; судово-медичних характеристик проявів жорстокого поводження з дітьми, методів профілактики і протидії насильству в сім'ї, досвіду протидії насильству в сім'ї в Україні.

Посібник призначений для лікарів-інтернів, аспірантів, магістрів, клінічних ординаторів, лікарів-слухачів циклів підвищення кваліфікації закладів (факультетів) післядипломної освіти.

© Пустовіт С., Мішалов В., Бойченко Н.,
Зозуля В., Березіна В., Остапенко Б.,
Карагодіна О., Коваленко Н., 2017

ISBN 978-617-7483-95-2

© О. О. Євенок, видання, 2017

ЗМІСТ

Вступ.....	4
РОЗДІЛ 1. ЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї В УКРАЇНІ.....	6
РОЗДІЛ 2. ФЕНОМЕН НАСИЛЬСТВА: СОЦІОКУЛЬТУРНІ, НАУКОВІ ТА ФІЛОСОФСЬКІ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	12
РОЗДІЛ 3. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї.....	26
РОЗДІЛ 4. ПСИХОЛОГІЧНО-ПОВЕДІНКОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЖИТТЯ ДІТЕЙ, ЩО ПОТЕРПАЮТЬ ВІД НАСИЛЬСТВА.....	32
РОЗДІЛ 5. СУДОВО-МЕДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЯВІВ ЖОРСТОКОГО ПОВОДЖЕННЯ З ДІТЬМИ.....	43
РОЗДІЛ 6. НАСИЛЬСТВО В СІМ'Ї: ПОЯСНЮВАЛЬНІ МОДЕЛІ, ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЯ.....	53
РОЗДІЛ 7. ДОСВІД ПРОТИДІЇ НАСИЛЬСТВУ В СІМ'Ї В УКРАЇНІ.....	61
Контрольні питання.....	69
Післямова.....	71
Література.....	72